

KOMMUNESAMMENLÆGNING I DANMARK

- HVAD ER SKET OG HVORDAN GÅR DET NU?

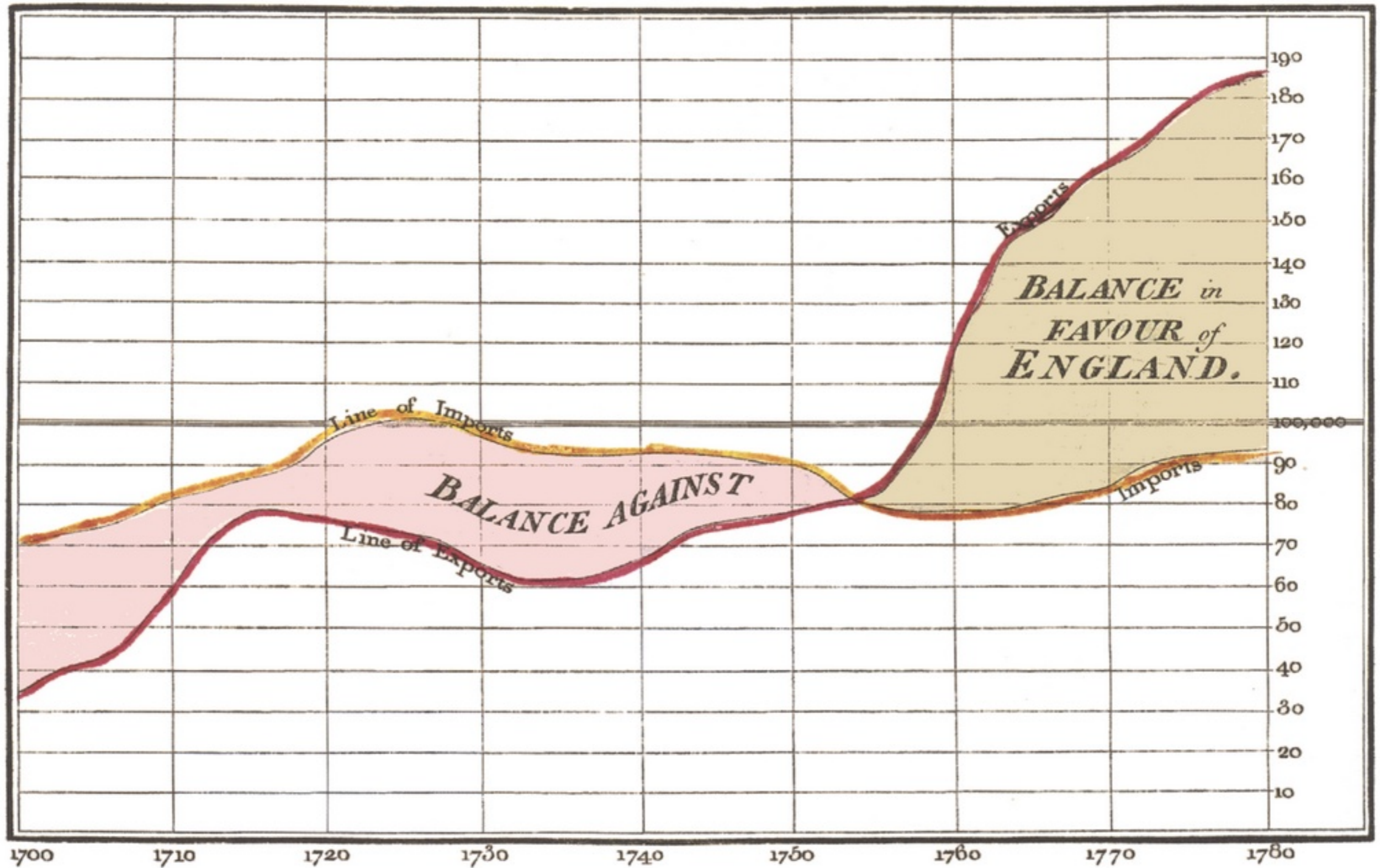
LARS BODUM
INSTITUT FOR PLANLÆGNING

REGIONREFORMEN 2020 PÅ AGDER - KONSEKVENSER FOR KOMMUNENE
KRISTIANSAND 29. AUGUST 2018

AALBORG UNIVERSITET

Exports and Imports to and from DENMARK & NORWAY from 1700 to 1780.

The Bottom line is divided into Years, the Right hand line into £10,000 each.

Published as the Act directs, 14th May 1786. by Wm Playfair

Needle sculpt 352, Strand, London.

DET KOMMUNALE LANDKORT I DANMARK

Danmark har flere gange haft behov for at **sammenlægge** kommuner og regioner (amter)

Traditionelt var den **administrative inddeling** af landet bestemt af kirken - sogn er det område hvor kirkegængere "søker" til en kirke

Derfor var der tre **myndighedspersoner** i 1800-tallets sogne: Præsten, Sogneforstanderen og Sognefogeden

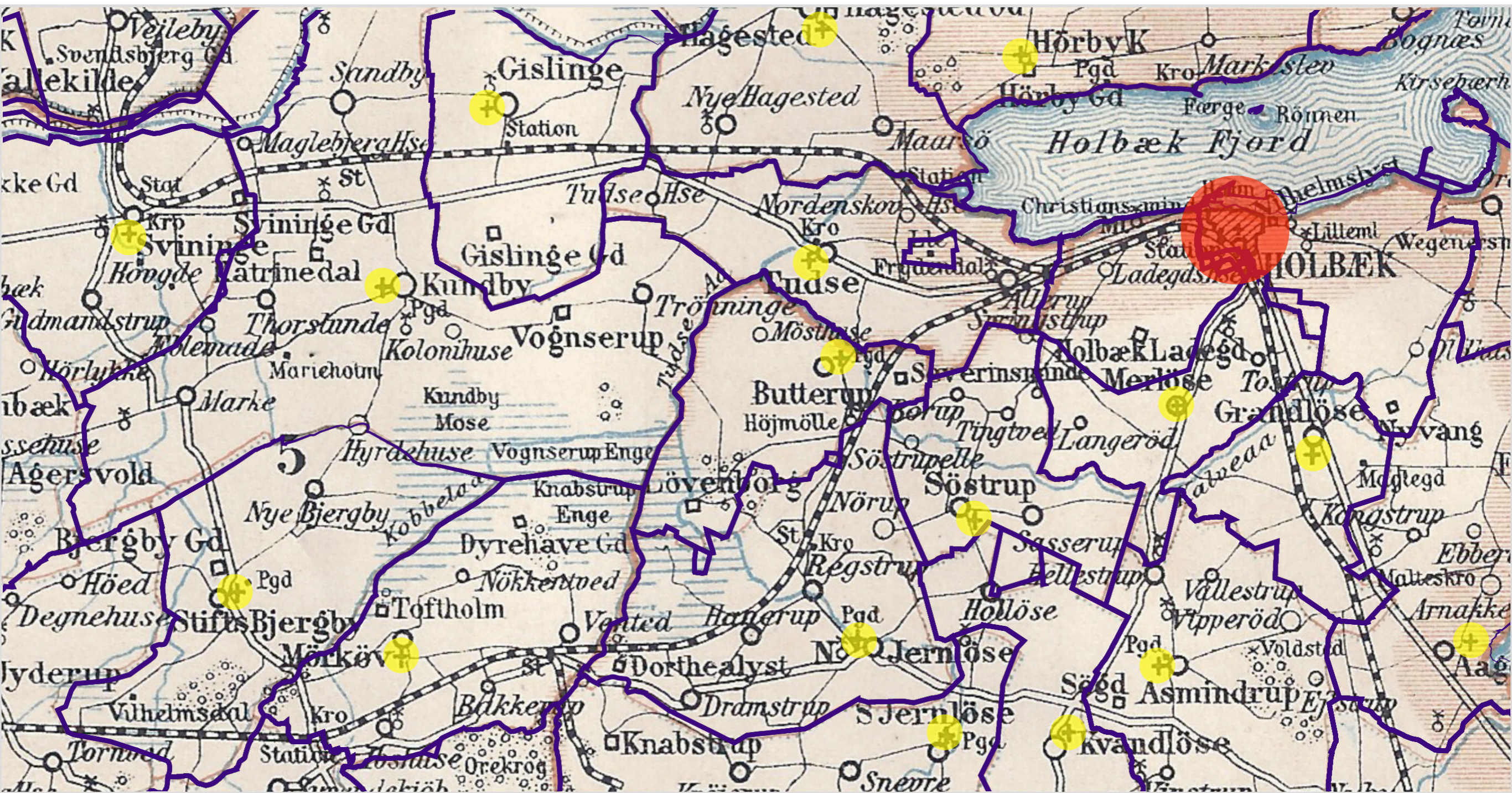

Sogneforstanderen blev senere til sognerådsformand (1868)

Der var tre **opgaver**: Fattigvæsen, Skolevæsen og Vejvæsen - men derudover var der også Skattevæsen, Brandvæsen og Politivæsen

Foruden **sognekommuner** var der også **købstadskommunerne** - og de fire største kommuner er endvidere det vi kalder magistratskommuner

SÅDAN LIGGER LANDET 1930

Kampp, A. H. (1942) 'Oversigt over statistisk-kartografiske fremstillingsformer og deres geografiske og pædagogiske værdi', Geografisk Tidsskrift, 45, p. 86.

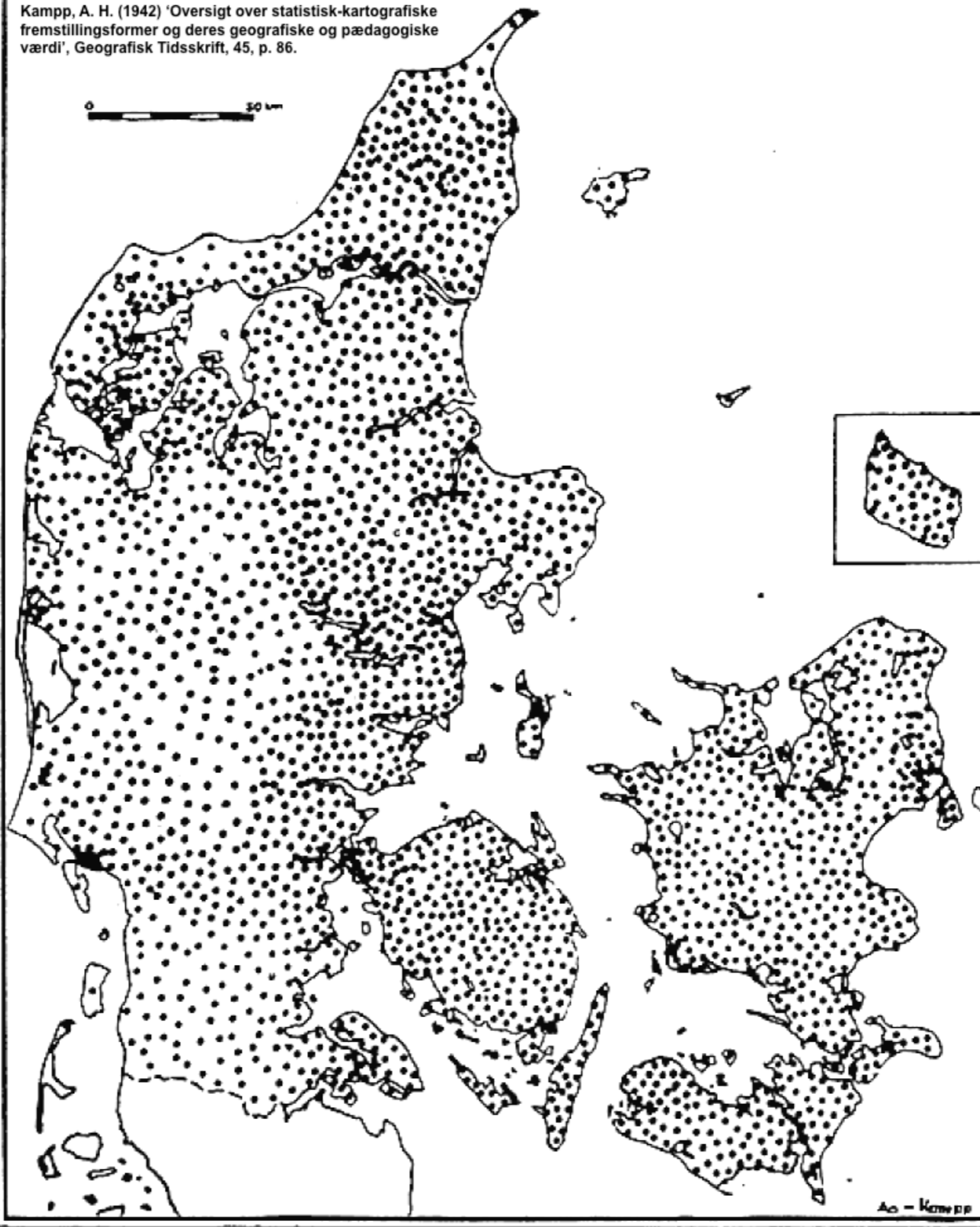

Fig. 22. Landbrugsbefolkning (incl. fiskeri og skovbrug) 1930.
Hver prik = 500 personer. (Efter Leica-optagelse).

Tabel 108

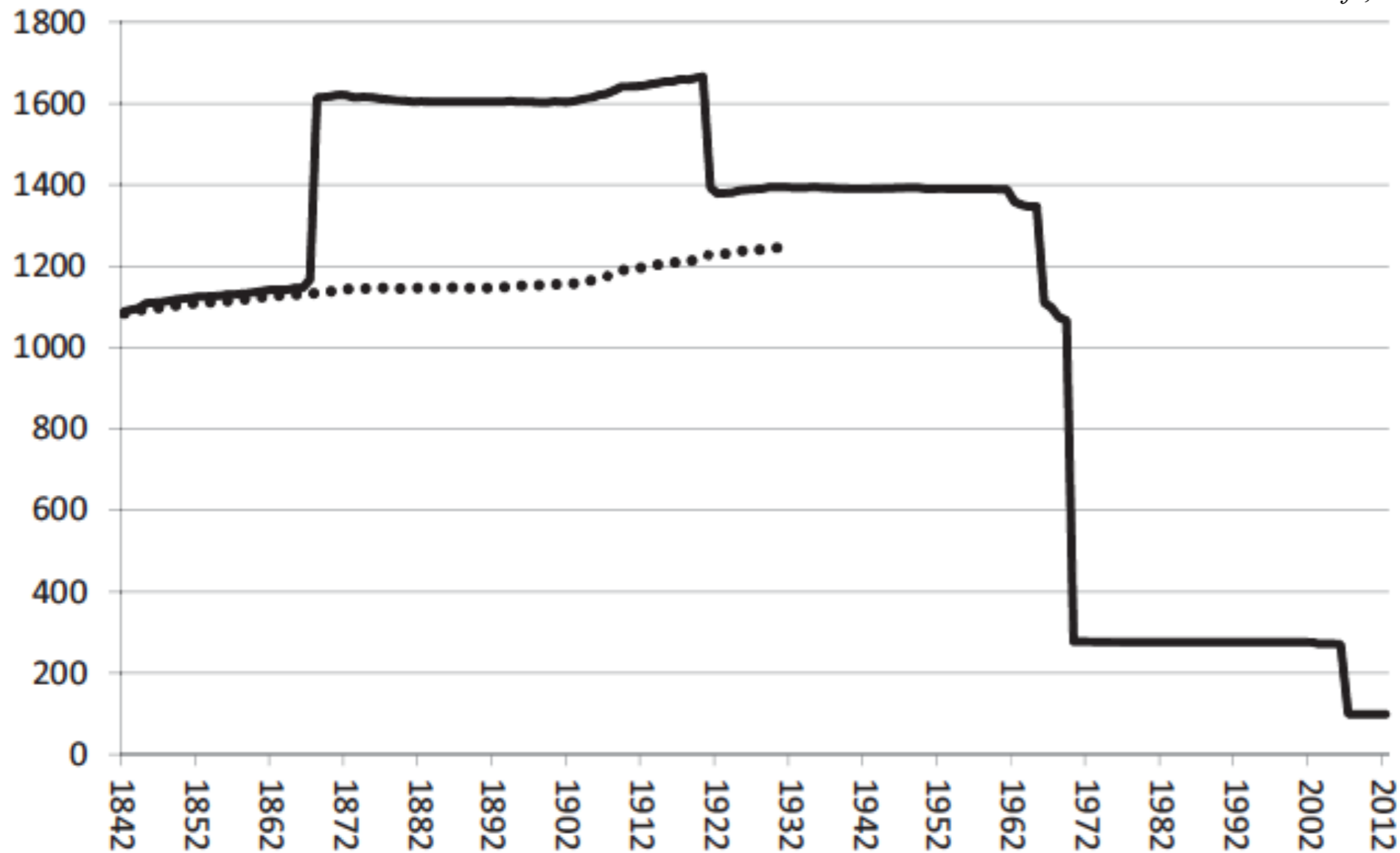
Befolkningen fordelt efter erhverv ved folketællingerne

	1901	1906	1911	1930	1940	1950	1960	1965	1970
	— tusinde personer —								
Befolkningen i alt	2 450	2 589	2 757	3 551	3 844	4 281	4 585	4 768	4 938
Landbrug mv.	975	999	1 041	1 127	1 066	1 012	861	703	495
Industri	721	737	788	1 091	1 285	1 492	1 674	1 776	1 758
Handel og omsætning	238	291	310	421	484	557	631	661	681
Transportvirksomhed	126	138	162	236	249	306	335	331	330
Administration og liberale erhverv	118	135	141	223	268	363	480	605	770
Uoplyst branche	53	68	73	86	73	63	31	43	69
Pension, formue, understøttelse	219	220	241	367	418	487	574	649	834
	— pct. —								
Befolkningen i alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Landbrug mv.	40	39	38	32	28	24	19	15	10
Industri	29	28	29	31	33	35	37	37	36
Handel og omsætning	10	11	11	12	13	13	14	14	14
Transportvirksomhed	5	5	6	7	7	7	7	7	7
Administration og liberale erhverv	5	5	5	6	7	8	10	13	16
Uoplyst branche	2	3	3	2	2	1	1	1	1
Pension, formue, understøttelse	9	8	9	10	11	11	13	14	17

Anm.: Hjemmeboende børn, gifte kvinder uden erhvervsmæssig beskæftigelse samt husassistenter er placeret i samme branche som husstandsoverhovedet. Erhvervs-gruppering som ved tællingen i 1950. 1901-1911 er ekskl. Sønderjylland. På grund af afrunding stemmer totalerne ikke.

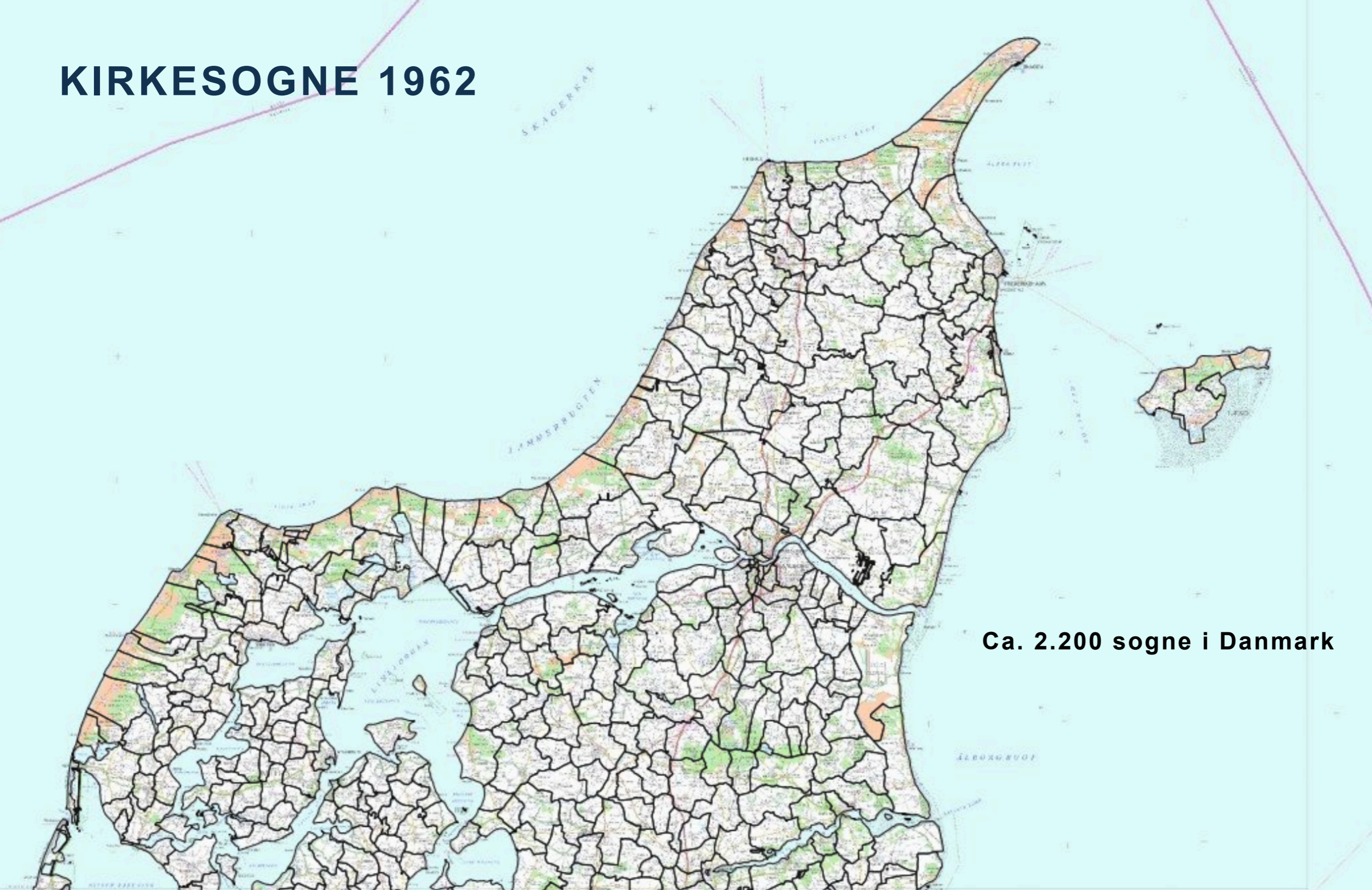
Kilde: Lars Bugge m.fl. *Erhvervsstrukturens udvikling i Danmark 1901-76*

Figur 1: Antallet af kommuner 1842-2012

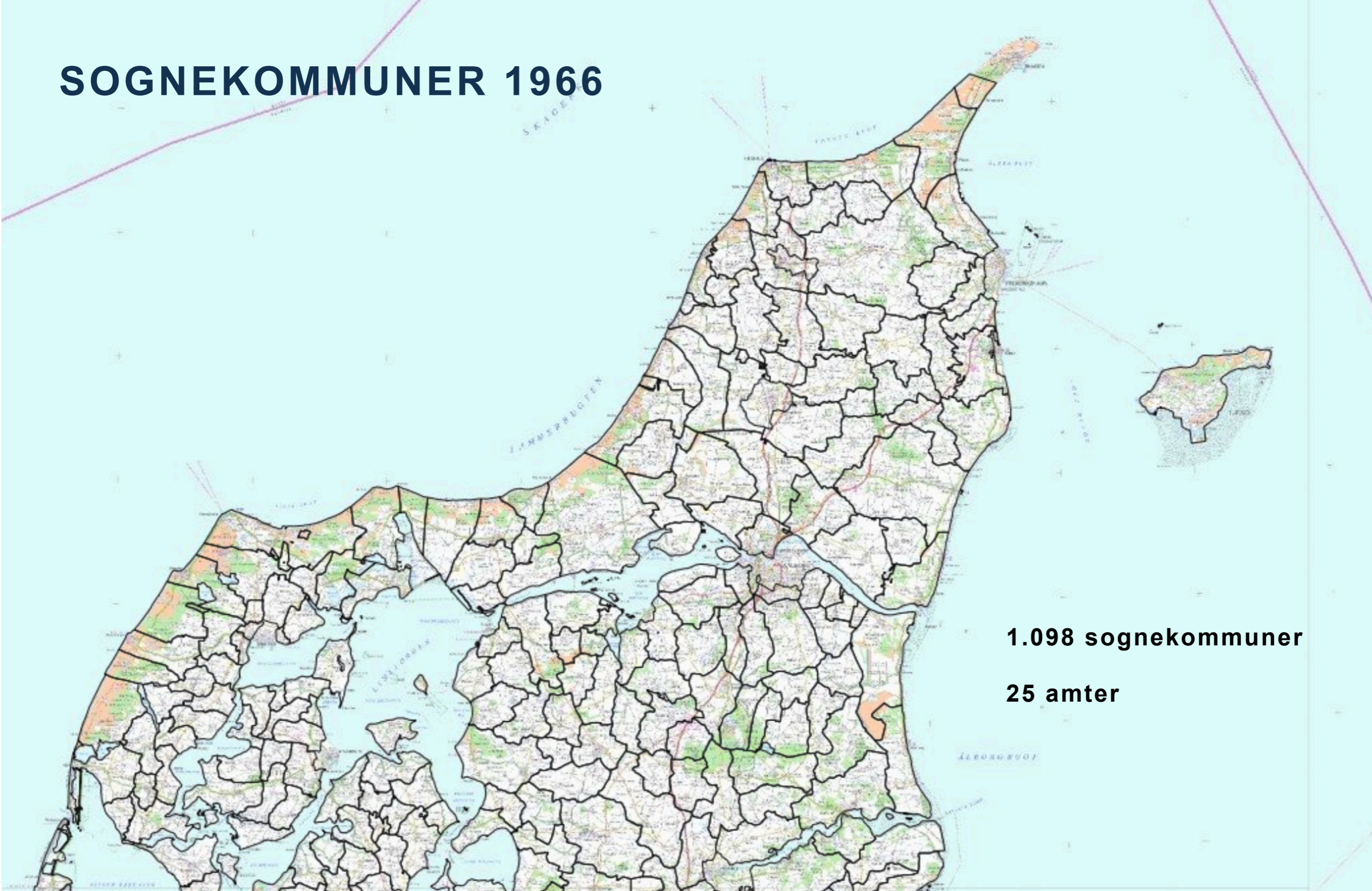
Antallet af kommuner 1842-2012 inden for det nuværende Danmarks grænser (fuld streg). Den punkterede streg viser antallet af kongerigske kommuner 1842-1930 uden for de områder, der var helt eller delvist under Slesvig-Holsten og Preussen i perioden. Udover det egentlige Nordslesvig er de kongerigske enklaver i Sønderjylland, Ærø, Ribe Herred og »de otte sogne« ved Kolding udeladt ved den punkterede streg, selvom de i perioder var under Kongeriget og dermed dækket af sognekommuner.

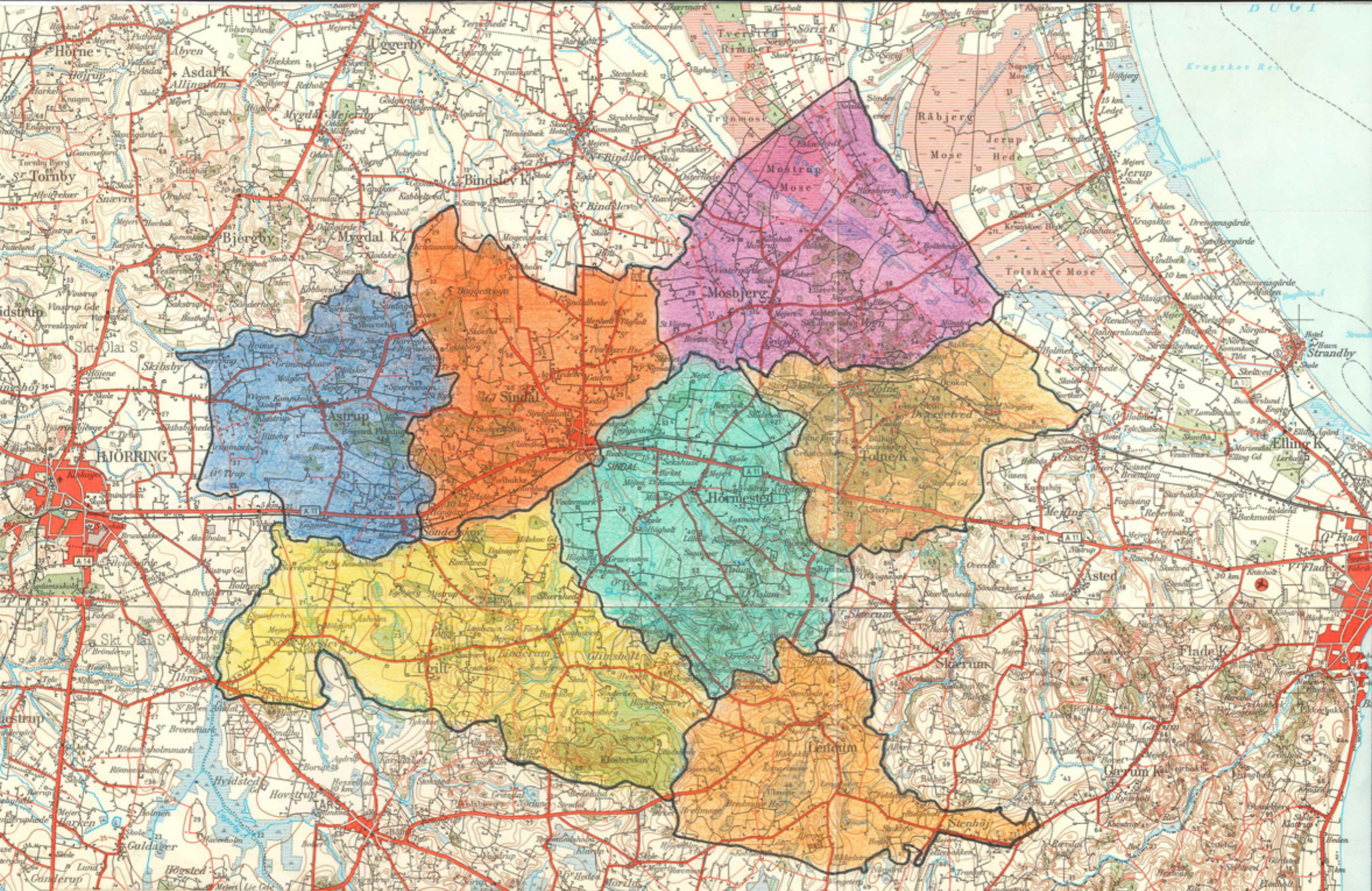
KIRKESOGNE 1962

Ca. 2.200 sogne i Danmark

SOGNEKOMMUNER 1966

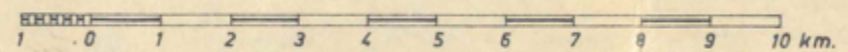

- ASTRUP KOMMUNE
- HØRMESTED KOMMUNE
- LENDUM KOMMUNE
- MOSBJÆRG KOMMUNE
- SINDAL KOMMUNE
- TOLNE KOMMUNE
- UGILT KOMMUNE

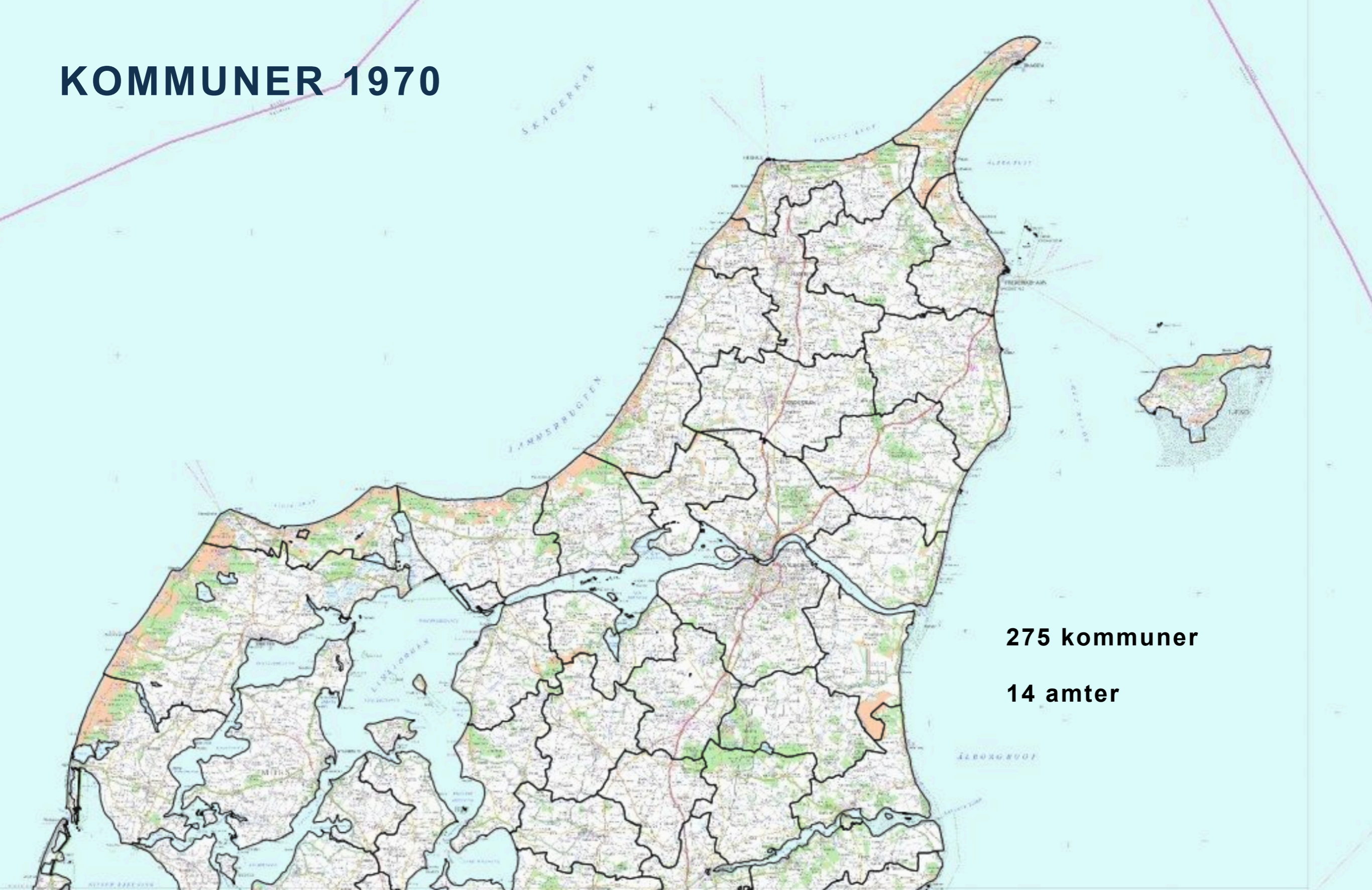
SINDAL KOMMUNE

1:100 000

Birk & Boe, Hjørring

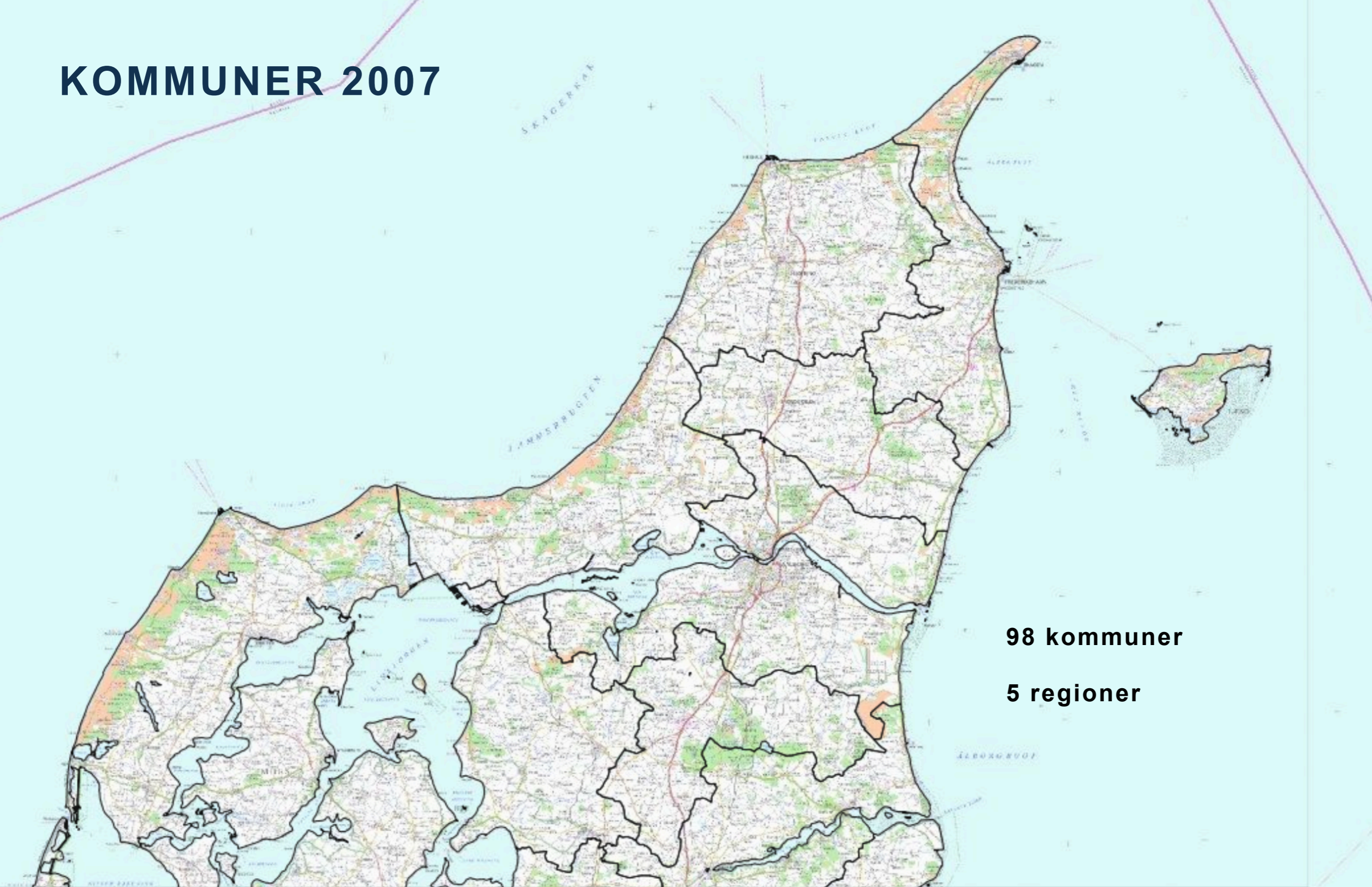
KOMMUNER 1970

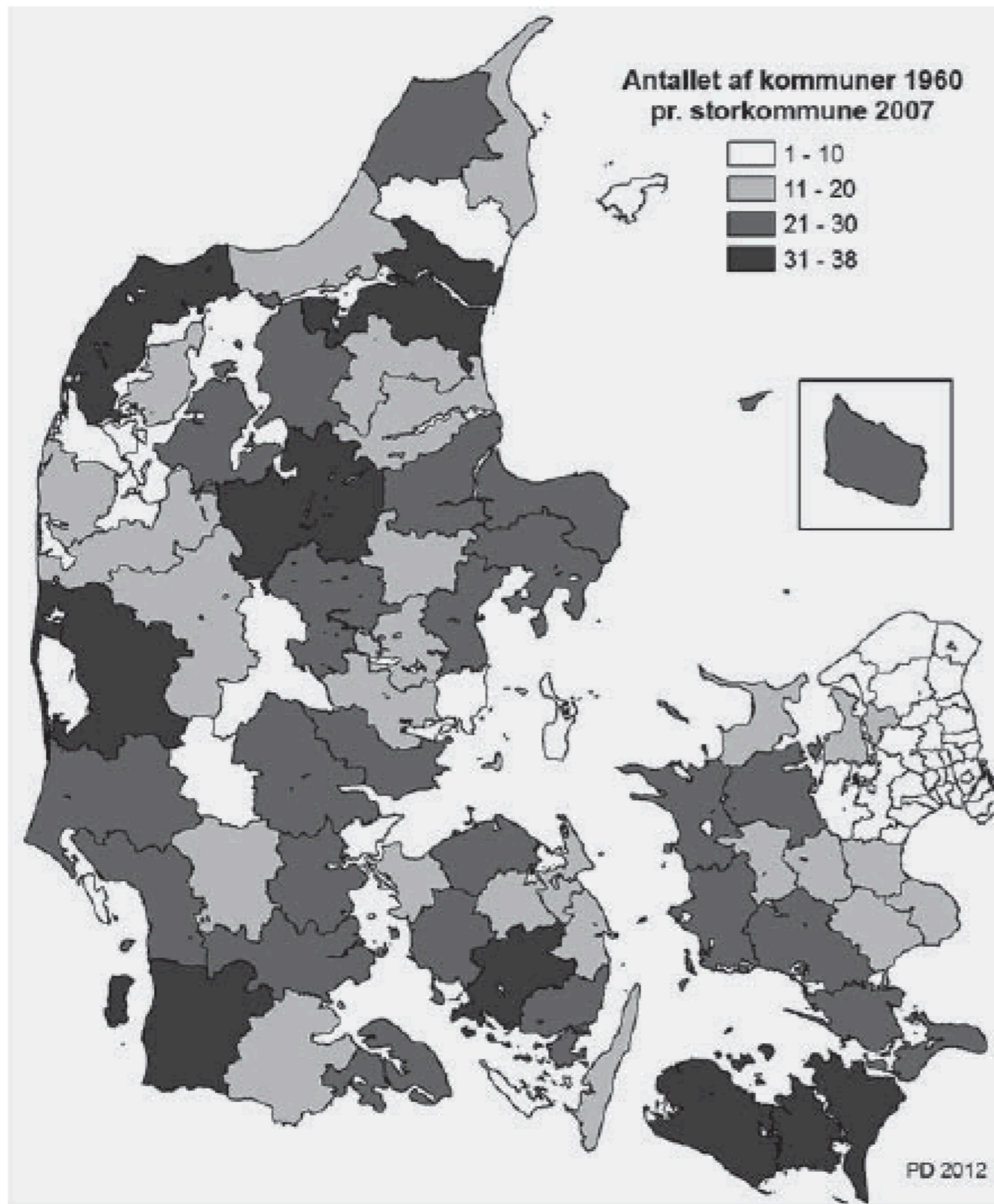
275 kommuner

14 amter

KOMMUNER 2007

Figur 10: Storkommunerne 2007 efter antallet af sogne- og købstads-kommuner i 1960

Dam, P. (2012) 'Danske kommuner 1838-2012. Historisk-geografisk analyse af den danske kommunestruktur fra oprettelsen til i dag', *Historisk Tidsskrift*, 112(2), pp. 374-403.

I de tilfælde, hvor en kommune 1960 er delt af to kommuner 2007, er kommunen regnet til den, som området primært er dækket af i 2007.

FORSKELLE PÅ REFORMEN 1970 OG 2007

1970-reformens formål var ganske vist at samle små sognekommuner til primærkommuner af en vis størrelse - men samtidig var der et behov for at **decentralisere** en række opgaver fra staten og ud tættere på den enkelte borger. Det kunne ikke lade sig gøre med de gamle sognekommuner.

Der var samtidig behov for at indføre "**EDB**" i kommunerne. En lang række elektroniske registre var blevet introduceret i 1960'erne og dem kunne man ikke arbejde med i de små kommuner.

Den første kommunalreform anses af mange for at være **suksessfuld**, da den var forberedt godt og blev samtidig implementeret med argumentet om nødvendighed. Den blev hurtigt accepteret af befolkningen.

REFORMEN I 2007 - HAR ALDRIG VUNDET FOLKETS HJERTER

Kommunalreformen af 2007 var et udtryk for det regeringen kaldte en **nødvendig forandring** af hensyn til **rentabilitet** og **faglighed**. Samtidig ønskede man at forenkle den kommunale struktur ved også at lade reformen omfatte amterne.

Der var et omfattende forudgående arbejde i form af en **strukturkommission**, der arbejdede fra 2002 til 2004.

Konklusionerne fra kommissionen gik på at **sammenlægge kommuner** (helst frivilligt) og **nedlægge amterne**.

Opgaverne blev fordelt mellem kommunerne og staten og samtidig oprettede man 5 nye **regioner**, der kun havde meget få opgaver. Der er stadig direkte valg til regionerne, men ingen skatteudskrivning. Reformen trådte i kraft 1. januar 2007 efter at de nye kommunalbestyrelser var valgt i efteråret 2005.

Storkommunen betød hullede veje og slukket gadelys i de små byer

f Del Mail Print Mere

Mange steder har nedskæringer efter kommunalreformen affødt protester. Her ses et debatmøde om skolestrukturen i Jammerbugt Kommune i sidste måned. Foto: Lars Pauli.

15. februar 2011, kl. 0:00

Af Britta Søndergaard

Kristeligt Dagblad

LIDT TEORI INDEN VI GÅR VIDERE...

Man definerer forskellige økonomiske parametre for at kunne måle på stordriftsfordele i en reform:

Economies of Scale - Hvor store bliver kommunerne? Her i indbyggertal (vi ser her bort fra den geografiske skala)

Economies of Scope - Hvor mange opgaver får de delegeret ud?

Economies of Density - Hvad betyder det at byerne fortættes?

Houlberg, K. (2016) 'Økonomiske konsekvenser af kommunalreformen', *Politik*, 19(2), pp. 10–29.

MÅL FOR KOMMUNALREFORMEN 2007 I DANMARK

At skabe økonomisk robuste enheder - stordriftfordele

Gennem frivillighed at nå ned på et antal kommuner i hele landet, der ville få bedre mulighed for stordriftsfordele. Allerede før reformen var der mange samarbejdsaftaler mellem de mindre kommuner indenfor en lang række service- og forsyningsområder. Det arbejde ville hermed kunne fortsæt - muligvis nu indenfor samme kommune, eller mellem to eller flere af de nye kommuner.

At fjerne dobbeltadministration - fra tre til to niveauer

Mange kommuner havde påpeget den besværlige sagsbehandling når man både skulle forholde sig til et amtsråd og en styrelse eller et ministerium. Det gjorde administrationen af mange love besværlig. Til gengæld var der også mange i oppositionen og blandt medlemmerne af strukturkommissionen, der advarede mod at forvaltningen af især miljø- og naturområdet blev forringet. Der var for langt mellem kommunerne og centraladministrationen i København.

SAMMENLÆGNING AF KOMMUNER - EN CASE

Hjørring byråd ved konstitueringen 2010

Idégrundlag og overordnet vision for en ny kommune:

”Med udgangspunkt i og med respekt for områdets forskelligartede værdier, den unikke natur, det varierede kultur- og fritidstilbud og nuværende vækstpotentialer vil kommunen udvikle en attraktiv og aktiv erhvervs-, turisme-, og bo-kommune med velfungerende by- og lokalområder. Kommunen skal således i samarbejde med andre kommuner fremstå som vækstdynamo i Vendsyssel med lokalområdernes bosætningspotentialer og de større byers udviklingspotentialer.”

Sammenlægning af **Hjørring, Hirtshals, Sindal og Løkken-Vrå**

65.000 indbyggere - 927 km²

FRA 14 AMTER TIL 5 REGIONER

Amterne har historisk spillet en vigtig rolle for det man kan kalde det kommunale tilsyn. Den **regionale planlægning** var vigtig for en sammenhængende forvaltning af ressourcer, serviceniveau og infrastruktur. De havde et øje på alle kommunerne, samtidig med at de fortolkede og formidlede bestemmelser og beslutninger fra staten

I takt med at administrationen af samfundet generelt voksede - og dermed **bureaukratiet** - fik mange politikere øje på muligheden for at fjerne dette lag, der set i det perspektiv, kun gjorde administrationen mere besværlig og dyr

Det førte til en reform af både form og indhold. **Strukturkommissionen** havde flere scenarier i spil - men endte med at anbefale politikerne store regioner, ingen skatteudskrivning, stadig et valgt regionsråd og kun meget få resortområder

Der er efterfølgende sket yderligere barbering af regionerne, så de i dag faktisk kun har begrænset indflydelse på erhverv, uddannelse og kultur, natur og miljø og kollektiv trafik - foruden deres hovedforpligtelse som er **sundhedsområdet**

HVORDAN ER DET SÅ GÅET?

Hvad siger borgerne?

- Der er blevet længere til rådhuset og sygehuset og...

Hvad siger kommunerne?

- Økonomien er blevet strammere og vi har fået flere komplekse opgaver

Hvad siger regionerne?

- Hvad vil I med os nu når vi har gjort det I bad os om?

Hvad siger regeringen?

- Reformen har været en succes, men det er snart tid til at vurdere om regionerne har en fremtid

HVAD BYDER FREMTIDEN I DANMARK?

Kommunerne er stadig meget forskellige - og måske er det godt?

Den kommunalpolitiske diskussion går nu mere på udligningsordninger og udflytning af statslige arbejdspladser

Der vil altid være en levende diskussion af hvad der er centrum og hvad der er udkant - og vi kan heldigvis lave mange gode projekter og analyser om det

Regionernes fremtid vil blive afgjort indenfor den næste valgperiode

Selv om regionerne forsvinder, så vil der stadig være regionale konstellationer på en række områder, som tættere eller løsere samarbejder - de er bare organiseret helt anderledes og er som regel begrundet i et ønske om at styrke det regionale arbejdsmarked og muligheden for at drive virksomhed i regionen